

Raisza Dudnyik partizánlány elbeszélése

Feljegyezte M. Zseleznova [1944]

A napokban egy fiatal partizánlány, Raisza Dudnyik állított be a Zsidó Antifasiszta Bizottsághoz, aki annak idején Umanyból menekült el. A következőket mesélte nekünk.

Amikor a németek bevonultak Umanyba – ez 1941. augusztus 1-jén történt –, apám, Lejb Dudnyik azt javasolta nekem és kishúgomnak, hogy meneküljünk el a városból. De mi ellenkeztünk vele, mert nem akartuk egyedül hagyni szüleinket.

A németek szeptember 23-án rendezték az első pogromot Umanyban. Aznap virradatkor elmentem egy szomszédos faluba. Amikor visszatértem, senkit sem találtam otthon. A lakás fel volt dűlva. Elrohantam a városi börtönhöz. A rácsok mögül „Sma Jiszroel” kiáltások, nők zokogása, gyereksírás hallatszott...

Váratlanul kitérültek a börtön kapui. A németek zsidó férfiakat tereltek az utcára. Mindegyikük kezében ásó volt. Megláttam köztük az apámat, és odaszaladtam hozzá...

– Isten veled, Raja! – mondta az apám. – Anyu és Haja ott van a börtönben. Minket kivégzésre visznek.

A németek félrelöktek, és minden férfit elhajtottak a temető felé...

A nőket és a gyerekeket – vagy háromezer embert – levitték a börtön forrásáig felfűtött pincéjébe, rájuk zárták az ajtókat és szorosan betömtek minden nyílást. Sokan megfulladtak.

A halottak rettenetes bűzt árasztottak. A németek azonban csak akkor nyitották ki az ajtókat, amikor a bűz már az egész épületben terjengeni kezdett. E néhány nap alatt nem tángítottam a kerítéstől. Láttam, ahogy a börtönből egymás után húznak ki a holttestekkel megrakott szekerek. Ők voltak azok a nők és gyerekek, akik megfulladtak. A németek a legkisebb feszélyezettség nélkül, fényes nappal szállították ezeket a hevenyészve egymásra hányt hullákat. Három unokahúgomat fedeztem fel köztük a göndör hajukról...

Amikor a börtönpincében talán már csak háromszáz ember maradt, a németek anyaszült meztelenül kizavarták őket az utcára.

Az eszüket vesztett emberek között, akik már semmit sem láttak, semmit sem hallottak, pillantottam meg az anyámat, a húgomat, Szonja nénikémet és egyetlen megmaradt kisfiát.

Két nap múlva létrejött a gettó Rakovkában. Minden éjjel részeg banditák törtek be csöpp lakásainkba. A lányokat megerőszakolták. Az öregeket megverték, az utolsó rongyunkat is elvitték.

Október 7-én aggasztó hírek kaptak lábra a gettóban. Azt mesélték, hogy Umanyba új büntetőosztag érkezett. Ezt akartuk ellenőrizni, amikor a húgommal együtt elindultunk Szofigjevskába az orosz barátainkhoz. Larzsevszkij könyvelő melegen fogadott bennünket, és azt ajánlotta, hogy töltsük ott az éjszakát.

Reggel súlyos aggodalom fogott el az anyám iránt. Kiléptem az utcára, amikor azt láttam, hogy ott áll az egyik szomszédasszony és keservesen zokog:

– Jaj, kislányom, bújj el! A zsidókat elvitték a gettóból, hogy megöljék őket!

Elhatároztam, hogy kishúgomat Larzsevszkijéknél hagyom, akik megígérték, hogy vigyáznak rá, és egymagam indultam el, hogy megkeressem anyámat.

Útban a gettó felé feltartóztatott egy policáj és rám parancsolt:

– Mielőtt meghalsz, eredj a rendőrségre padlót mosni!

Két másik zsidó lányt találtam még ott. Egész álló nap takarítottuk az épületet, este viszont mindhármunknak sikerült úgy elrejtőznünk, hogy senki sem vette észre.

Azon a napon a németek 10 000 zsidót gyilkoltak meg. Köztük volt az édesanyám is.

A rendőrségtől elszökvén, Nyikolaj Vasziljevics Rudkevicshez fordultam segítségért, aki adott nekem egy ukrán igazolványt, Lukija Korotyenko névre. Ezzel az igazolvánnyal indultam el azután, amerre a szemem látott.

Több mint kétezer kilométert mentem. Bejártam a korovgrádi, a kremencsugszszakjai, a poltavai és a dnyepropetrovszki területet. De zsidókat sehol sem találtam. Végigjártam a falvakat. Dolgoztam veteményeskertben, dajkáltam csecsemőket, mostam. A jó emberek ellátak élelemmel. Sokan tudták, hogy zsidó vagyok, de életüket kockáztatva, hajlékot adtak, és megosztották velem utolsó falat kenyерüket. Kerestem a partizánokat, és sokszor láttam az általuk felrobbantott átkelőhelyeket, a tönkretett sínpárokat, polgármesterek felgyújtott

házait. Elvergődtem Belorussziáig. Útközben találkoztam egy 17 éves belorusz lánnyal, Marija Csikkel, aki Donbasszból menekült. Hazafelé igyekezett a kosztjukovicsszki kerületbe. Ez a kerület volt a partizánharcok központja. A németek fékevesztett tombolásukban 19 falut égettek fel itt, de így sem találták meg a népi bosszúállókat. Marija apja, Szilvesztr Csik mutatta meg nekem az utat a partizánokhoz.

Az osztag parancsnoka, Vaszilij Kosztjukov úgy fogadott, mint a rokonát. Két és fél év után most éreztem magam először teljes jogú embernek.

Ennél az osztagnál találkoztam egy öreg zsidó asszonnyal, Fanya Gibhinnel, aki az első napoktól fogva velük volt. Ő lett a második anyám. A németek megölték a lányát és a férjét. A csodával határos módon menekült meg. Fanya tizenhat éves fiával, Boruhhal együtt ment el a partizánokhoz. Az osztagban volt még néhány zsidó. Itt ismerkedtem meg Haim Leznyerrel, egy öreg suszterrel, és az ápolónő Bászja Pivcsenkóval.

Égőn vágytam a harcra. A parancsnok a diverziós csoportba osztott be, és felszerelt zsákmányolt fegyverekkel. Harcos életemben azután volt minden. Legtöbbször a Bezety folyón átkelő németekre csaptunk le. Lekaszabolunk minden hitleristát, elvezetjük a lovaikat és rövid pihenő után már új feladatokra indulunk. A mi osztagunk tartotta ellenőrzése alatt az Unyecsa–Kricsev vasútvonalat. A pályatest mellett megtámadtuk az őrséget, megsemmisítettük az összes németet, azután már zavartalanul robbantottuk a síneket.

1943 őszén a front közeledni kezdett hozzánk. 1943. szeptember 22-én érkeztek meg osztagunkhoz a Vörös Hadsereg első felderítői. Este a faluban nagy ünnepség volt.

A partizánok többsége a Vörös Hadsereg reguláris egységeihez csatlakozott, és ment tovább nyugatra. Az osztag parancsnokának nyomatékos kérésére a nők és a gyerekek a hátszágba mentek pihenni.

Raisza Dudnyik most Umanyba készül, abban a reményben, hogy megtalálja hűgát, Haját.

A dokumentum megjelent: Krausz Tamás (szerk.): *Az ismeretlen Fekete Könyv, Szemtanúk vallomásai a szovjet zsidók tragédiájáról, 1941–1944.* Budapest, Pannonica Kiadó, 2005, 176–178.